

Svar på remiss av promemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet (Ds 2024:29)

KS-2024-01207-5

Sammanfattning

Sundsvalls kommun väljer att endast kommentera de delar av utredningens förslag som är av särskild vikt eller där kommunen inte stödjer förslaget. Övriga delar av förslaget lämnas utan invändningar. Nedan följer de huvudsakliga synpunkterna sammanfattade i punktform. Därefter lämnas mer detaljerade synpunkter per avsnitt.

- Sundsvalls kommun är positivt inställd till förslaget om aktivitetskrav i socialtjänstlagen, då det stärker legitimiteten för arbetsmarknadsinsatser och bidrar till ökad rättssäkerhet och likriktning.
- Sundsvalls kommun vill särskilt framhålla vikten av att det följer med full kostnadstäckning till kommunerna för det nya ansvaret enligt utredningens förslag. Utan tillräcklig finansiering riskerar insatserna att bli av lägre kvalitet och det finns då stora svårigheter att uppnå intentionerna med den nya lagstiftningen. Även förberedelsetid är viktigt.
- En viktig förutsättning för att klara av att hantera de volymer av individer som omfattas av aktivitetskravet är att arbetsplatsförlagda insatser kan ske även hos externa aktörer som ideella föreningar, sociala företag och privata företag.
- Sundsvalls kommun anser också att aktivitetskravet bör träda i kraft först efter tre månader, räknat från ansökningsdatum, för att möjliggöra kvalitativa bedömningar och undvika att inkludera de individer som snart lämnar försörjningsstödet.
- Sundsvalls kommun vill särskilt lyfta vikten av det som SKR tidigare framhållit, att föräldrar som omfattas av aktivitetskravet ska förutsätta rätt till förskola på heltid för att uppnå en likvärdighet för föräldrars förutsättningar att kunna delta.

- Sundsvalls kommun ser positivt på att inrätta en delegation för att stödja införandet. För att säkerställa rättssäkerhet och likformighet ser Sundsvalls kommun det som nödvändigt att ett omfattande kunskaps- och metodstöd erbjuds kommunerna, och att detta stöd inleds tidigt i processen.

Svar på överväganden och förslag

Inledning (7.1)

I utredningen skriver man; "Ytterst är förstas kostnadsaspekten central i sammanhanget. Heltidsaktiviteter kostar. Heltidsaktiviteter med kvalitet kostar mer."

Sundsvalls kommun ser att det är av yttersta vikt att det medföljer en full kostnadstäckning till kommunerna för det nya ansvaret som följer med utredningens förslag. Annars finns en stor risk för att de insatser som kommer att erbjudas inte kommer att ha den kvalitet som utredningen tänkt sig. Utan full kostnadstäckning finns det även en risk för att kommuner med en svag ekonomi tvingas fördela om medel från sina kompetenshöjande insatser enligt 4 kap. 4 § SoL, då de inte är lagstadgade. En sådan omfördelning riskerar att minska antalet som når en egen försörjning och motverka syftet med den nya lagstiftningen.

Även förberedelsetiden är särskilt viktig för att kommunerna ska hinna ställa om och utveckla insatser som kan möta behoven hos en bredare målgrupp men även för att skapa nödvändiga samverkansstrukturer med berörda parter som exempelvis arbetsförmedlingen och vården.

Det ska införas ett aktivitetskrav i socialtjänstlagen (7.2)

Sundsvalls kommun är positiv till förslaget att införa ett aktivitetskrav i socialtjänstlagen kopplat till försörjningsstöd. Ett lagkrav stärker legitimiteten för kommunernas nuvarande arbete med arbetsmarknadsinsatser och förbättrar möjligheterna att bedriva en kvalitativ och långsiktig verksamhet. Det blir också svårare att avveckla viktiga insatser vid besparingar om de är lagstadgade.

Samtidigt noterar Sundsvalls kommun att det finns en viss risk att högre krav på aktivitet kan leda till att personer i behov av försörjningsstöd drar sig för att söka hjälp av rädsla för att de kommer mötas av krav som de upplever att de inte kan uppfylla.

Sundsvalls kommun välkomnar ökad rättssäkerhet och likriktning som detta förslag kan leda till och ser flera positiva effekter framöver bland annat kring kunskap och kvalitetsutveckling.

Socialnämndens ansvar för att det finns tillgång till insatser för vuxna med försörjningsstöd (7.3)

Sundsvalls kommun vill betona vikten av att få tid och resurser för att utveckla verksamheter som kan erbjuda mer flexibla insatser till fler individer. Många som kommer att omfattas av aktivitetskravet har mer omfattande stödbehov än de individer vi redan har i insats idag, vilket kräver noggrant förberedda samarbeten och strukturer såväl internt som externt. Framför allt kommer aktivitetskravet kräva en god samverkan med framför allt Arbetsförmedlingen för att kommunens insatser ska kunna komplettera de arbetsmarknadspolitiska insatserna men även vården blir en viktig part att samverka med.

Sundsvalls kommun ser även ett stort behov av att kunna erbjuda arbetsplatsförlagda insatser även utanför kommunala förvaltningar, exempelvis hos föreningar, sociala företag och privata företag, för att möta det stora behovet av platser. Men även för att vi tror att det skulle främja individens förutsättning att nå egen försörjning på sikt när vi kan arbeta över flera samhällssektorer.

Målgrupp och när kravet ska inträde (7.4)

Sundsvalls kommun motsätter sig förslaget om att aktivitetskravet ska börja gälla för en individ som fått försörjningsstöd sedan två månader. Denna tidsgräns gör det svårt att genomföra en kvalitativ bedömning av lämplig aktivitet utifrån individens förmåga, framför allt när bedömningen behöver göras i samverkan med andra parter, exempelvis vården. Det kommer även att vara en stor utmaning att hinna stämma av med aktuella parter som individen redan har planerade insatser hos samt att upprätta kvalitativa handlingsplaner som också kan bli föremål för kommunernas arbete med aktivitetskravet.

Sundsvalls kommun förordar att aktivitetskravet ska börja gälla efter tre månader och föreslår att tiden för när aktivitetskravet ska vara gällande börjar räknas från ansökningsdatum för försörjningsstödet, detta ger ett bättre tidsutrymme för att genomföra kvalitativa bedömningar. Dessutom lämnar många individer försörjningsstödet inom tre månader när de väntar på andra ersättningar, exempelvis

från A-kassa eller sjukpenning, vilket gör aktivitetskravet mindre relevant i dessa fall.

Kravets tidsmässiga omfattning och förläggning (7.6)

Aktivitetskravet kräver flexibilitet för att inte krocka med andra insatser som individen redan deltar i via olika aktörer, detta ställer höga krav på kommunens förmåga att kunna samordna sig med andra aktörer. Kommunen anser att det är avgörande att vi får tydlig information om individens planering och insatser från andra aktörer för att kunna samordna aktiviteter på ett effektivt sätt.

Bedömningen av individens förmåga att delta i aktiviteter är särskilt utmanande i ett tidigt skede, och det finns ett stort behov av kunskapsstöd för att säkerställa att dessa bedömningar görs rättssäkert och konsekvent över hela landet.

Sundsvalls kommun vill särskilt lyfta det som SKR tidigare framhållit, att aktivitetskravet för föräldrar som omfattas bör förutsätta rätt till förskola på heltid. Detta anses nödvändigt för att säkerställa likvärdighet, då nuvarande riktlinjer för antalet förskoletimmar som föräldrar med försörjningsstöd har rätt till varierar mellan kommuner.

Samverkan och informationsöverföring (7.12)

Sundsvalls kommun ser en stor risk att Arbetsförmedlingen drar sig tillbaka kring de individer som har aktiviteter enligt aktivitetskravet när kommunerna får ett lagstadgat ansvar i och med aktivitetskravet och att det inte tydligt framgår på en övergripande nivå hur arbetsförmedlingens engagemang ska regleras i förhållande till aktivitetskravet.

Sundsvalls kommun ser även en stor farhåga i att den information som vi behöver från arbetsförmedlingen och som behöver ligga till grund för kommunernas bedömning om kompletterande insatser är aktuella kommer att vara bristfällig. Vi håller därför med utredningens förslag om att socialnämnden ska få rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av uppgifter om hur många timmar per vecka Arbetsförmedlingen bedömer att en individ behöver för fullgörandet av sina skyldigheter enligt sin handlingsplan.

Behov av kunskapsstöd till kommunerna (7.17)

Sundsvalls kommun instämmer med utredningens förslag om att inrätta en delegation för att främja införandet. Sundsvalls kommun anser det som en absolut nödvändighet att kommuner ges implementeringsstöd för den omställning som krävs inför ett införande av aktivitetskravet och gärna så tidigt som möjligt.

Ett tydligt kunskap- och metodstöd är också avgörande för att säkerställa rättssäkerhet och likformighet mellan kommunerna, särskilt i frågor där det finns utrymme för tolkningar och individuella bedömningar exempelvis kring bedömning av aktivitetsförmåga hos individen eller bedömning kring nedsättning eller avslag av försörjningsstödet.

Niklas Säwén
Kommunstyrelsens ordförande